

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus X. Coram quo Judice peti debeat restitutio in integram?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

contractus celebratus sit infra minorem ætatem?

2721. Not. 4. Ecclesiam, & Rempubicam, propter publicum favorem, (quo carent minores facti majores) etiam post quadriennium, non tantum ad novum quadriennium, sed etiam ad multò longius tempus, ex causa valdè rationabili, extraordinariè Judicis officio restitui. Cæterum, etsi Ecclesiæ concedatur restitutio etiam adversus lapsum temporis, in quo se læsam enormiter asserit, & probat, causaque finiri debeat infra quadriennium continuum; restitutio tamen illa non fit ad aliud tempus, quàm ad id, in quo se læsam probat; habetur *in Clem. Unic. h. t. & gl. hic in casu, & V. lapsum temporis*; pro quo:

Not. 5. cum Ecclesia læsa lapsu temporis restituenda est, à tempore læsionis per continuum quadriennium illi competere jus petendi restitutionem adversus tempus lapsum; tempus tamen, ad quod restituitur, non esse majus, quàm fuerit id, in quo probat se læsam. Et hoc de *quadriennio*, competente restituendo, probabiliter extenditur etiam ad læsiones privatorum ex lapsu temporis, esto tempus læsionis sit minus quadriennio; sic Pirhing *cit. n. 54.*

Not. 6. dicta de restitutione, *contra lapsum temporis*, intelligi, sive tempus lapsum fuerit *judiciale*, sive *extrajudiciale*; quia Clementina *cit. indistinctè* loquitur.

Not. 7. quamvis ad hoc, ut Ecclesia, petens restitutionem contra lapsum temporis, audiatur, sufficiat, quòd affirmet se læsam; tamen, ut petito annuatur, requiritur, ut læsio *probetur*; patet *ex fin. Clem. cit. & gl. ibid.*

ARTICULUS IX.

An concedatur restitutio adversus propriam confessionem?

2722. **C**asus est: Prælatus nomine Ecclesiæ, etiam sine consensu Capituli agens in judicio, vel Procurator Ecclesiæ, per errorem facti, falsus est aliquid, quòd plenè probari non potest; & ex tali fassione læsa est Ecclesia: queritur, an intra quadriennium à tempore fassionis, vel læsionis, petere possit restitutionem contra ta-

lem fassionem? R. affirm. non autem, si post illud; c. *si adversus, h. t. in 6. & gl. ibid. V. confessionem*, & habetur, L. *certum 6. §. in pupillo, ff. de confessis. L. si ea causa 9. §. nunc videndum ff. de Minoribus.*

Pro quo not. 1. id procedere etiam in casu fassionis *juratae*, si falsò per imprudentiam Prælati, vel Procuratoris facta sit; sic plures apud Barbof. *in cit. c. n. 3.* idque verum esse, sive fassio facta sit in causa civili, sive criminali; sic idem *num. 4.* Not. 2. eo casu non requiritur, ut probetur error, vel falsitas fassionis, sed sufficere, si probetur gravis læsio; quia alias (cum jure communi quilibet admitatur major, probato errore, post latam sententiam ad revocationem propriæ confessionis, ex illa clausula generali Prætoris (*si qua alia causa justa*) ut habet *gloss. marg. in cit. c. V. confessionem*) Ecclesiæ nullum haberet privilegium quoad revocationem propriæ confessionis.

Dices: Ecclesia potest confessionem suam, ex qua læsa est, revocare, allegando, & probando errorem commissum (intellige *errorem facti*. Nam error juris ordinariè non excusat, L. *error 8. de jur. & fact. ignor.*) ergo non gaudet eo casu restitutione, quæ est medium extraordinarium. R. id, quod ponitur in antecedenti, concedi etiam cuilibet privato, ac etiam post lapsum quadriennij, c. *si adversus, cit. gl. ibid. V. in facto*; dummodo error sit facti, & probetur ante causam finitam, c. *ult. de confess. & gloss. in L. 2. V. qui errat, ff. eod. junct. gloss. marg.* excipe, nisi aliunde sit error notorius, vel Judex ex officio de illo cognoscere velit; tunc enim non requiritur probatio. Hinc C. ant. N. conseq. quia quoad hoc Ecclesia habet privilegium *speciale*, ut constat ex c. *si adversus*, competens *soli Ecclesiæ*, vel *Minori*, sed intra quadriennium.

ARTICULUS X.

Coram quo Judice peti debeat restitutio in integrum?

Resp. ex dictis, quòd *ordinariè* coram Judice illius, contra quem petitur; quia petens hic est quasi Actor: Dixi *ordinariè*; Nam, si contractus est celebratus in

in loco, quo Reus conveniendus non habet domicilium, potest illum læsus convenire coram Judice illius loci; nam ratione contractus, ibi celebrati, sortitus est ibi forum, esto ibi domicilium non habeat; Molin. *D.* 573. Quando autem Ecclesia agit de sua restitutione in integrum contra laicum, potest cum convenire coram Judice proprio, & Ecclesiastico, idque ex favore, & privilegio speciali, ut habetur *c. 1. h. t.* teste Pirhing *n. 60. & c. ult. de reb. Eccles. non alien.* Hoc extendunt aliqui etiam ad casum, quo Clericus minor, læsus in patrimonialibus, vel alijs bonis suis privatis, petit restitui contra Laicum Abbas *cit. in c. 18 n. 18.* sed contrarium probabilius videtur in hoc postremo; quia non gaudent hi ejusmodi *specialibus* Ecclesiæ privilegijs in bonis suis privatis.

2726. Not. autem 1. per *Judicem* hic intelligi *Ordinariam* Judicem, qui administrationem, & jurisdictionem contentiosam, atque adeo imperium mixtum habet; vel ejus delegatum, sive huic causa hæc restitutionis specialiter delegata sit; sive in controversiam ipsi demandatâ incidenter veniat. Delegati verò à Judice ordinario habentes simplicem jurisdictionem judicandi, seu facultatem judicandi tantum (sicut & arbitri, & ipsi etiam habentes jurisdictionem tantum simplicem, ac voluntariam) de causa restitutionis cognoscere non possunt, nisi incidenter, *c. causa, h. t. l. ult. C. ubi & apud quem &c.*

Not. 2. quod in causa *matrimoniali*, vel liberali (ubi scilicet agitur de libertate hominis) aut etiam *criminali*, assumi non possint arbitri; cum tales causæ majores Judices exigant, *c. causa cit. consentiente l. non distinguemus ff. de his, qui arbitr. recep.*

2727. Hinc colliges 1. restitutionem in integrum esse actum imperij meri, vel mixti, qui nobili officio Judicis expeditur, ut tradit Bartol. *in cit. l. ult. n. 3.* Layman *l. 1. Theol. moral. c. 5. n. 7. &c.* Colliges 2. Imperium *mixtum* esse, quod participat de jurisdictione, & imperio mero, *Merum* imperium est quædam summa potestas ad puniendum facinorosos pœnâ incarcerationis, mutilationis, vel capitali ad bonum publicum. *Mixtum*, quod, præter merum, habet etiam alia, quæ sunt

jurisdictionis, & administrationis jurium, licium, ad bonum privatum &c. etiam cum fructu pecuniario. Qui verò habent jurisdictionem tantum in causis minutis, & infimis, dicuntur solum habere jurisdictionem simplicem, & vocantur Judices *pedanei*, ut notat Nebriss. *in vocabul. utriusque juris.* Hinc etiam alia est jurisdictio, *voluntaria*, alia *contentiosa*: illa in volentes tantum exercetur, ista etiam in invitos.

Collig. 3. etiam ad universitatem causarum, cum jurisdictione contentiosa, posse principaliter cognoscere de causa restitutionis; habetur ex *L. ult. supr. cit.* ibi: *vel si generaliter dati sint Judices.* Collig. 4. Judicem delegatum, etiam Principis, non posse *principaliter* restituere in integrum contra suam sententiam definitivam (seclusa speciali commissione) quia latâ semel sententiâ sive bene, sive malè, functus est suo officio, & injurisdictione cessat, *t. in literis, 9. de offic. Jud. deleg.*

Collig. 5. arbitrum compromissarium non posse cognoscere de causa restitutionis in integrum, nisi mota sit *incidenter*, vel incidat in causam principalem, de qua compromissum est, *c. penul. h. t. l. ult. C. ubi & apud quem &c.* Et quamvis talis arbiter per se non possit restituere in integrum (cum careat imperio, etiam mixto, *L. 1. C. de recept. arbitr. L. ait Prætor, 5. ff. de re judicata*) compromitti tamen potest, ut definiat, eam petendam à Judice, *gloss. in cit. L. ult. v. compromissarios.* Collig. 6. Judicem ordinarium, qui simul habet administrationem, posse contra propriam, non autem Superioris sententiam, in integrum restituere, ut liquet *ex dict. V. Pirhing h. t. n. 86 in fin.*

§. I.

Qua forma peti, & fieri debet restitutio in integrum?

2728. **R**Esp. formam esse, ut intra legitimum tempus, implorato Judicis officio (*L. quod Minor, 24. §. ult. ff. de minoribus*) apud competentem Rei ipsius Judicem, petitio proponatur, causâ legitimè cognitâ & probatâ; atque ita (*L. 1. & fin. ff. h. t. l. ait Prætor, 7. §. non solum, L. verum, 11. §. sciendum, de Minoribus*) præsentem adversario, nisi per contumaciam absit,

absit, præmissa citatione, & litis contestatione, restitutio fiat.

Resp. 2. si restitutio petatur *incidenter* (ut si læsus conveniatur ab altero) eam petendam excipiendo contra læsores, docendoque læsionem suam, adversus quam restitutionem postulat: quia verò hæc exceptio oritur ex actione temporali (scilicet jure petendi directè restitutionem) quod jus tantum quadriennio durat, nec ipsa diutius, quam quadriennio competit.

§. II.

An Ecclesia læsa in alienatione fundi restituitur etiam in fructibus?

2729.

Nimirum non tantum in re principali, ipso scilicet fundo; sed etiam in fructibus interim perceptis, si adhuc extent, vel in se, vel in eo, quo alter factus est locupletior? affirmat Abbas in c. 1. h. t. n. 4. & alij: negant Molin. de just. D. 575. Lessius de just. n. 2. c. 17. d. 10. Layman l. 3. tr. 4. c. 11. nu. ult. & in c. 1. n. 8. h. t. Resp. 1. si læsio fuit in contractu gratuito, restituendos etiam fructus, deductis expensis; si autem in contractu oneroso, & læsio est tantum in æqualitate contractus, seu pretij, tum restituendos fructus solum juxta proportionem diminuti pretij: si demum læsio erat in substantia venditionis (quia scilicet absolutè non expediebat Minori, rem illam alienari) & restitutio fit ex necessitate legis, etiam fructus cum re probabiliter restituendos esse; esto probabilius sit oppositum.

Prima pars (quam tenet Pirhing h. t. n. 27. Wading. de contr. D. 2. d. 6. §. 1. n. 2. Molin. cit. Less. cit. Reginald. l. 25. c. 9. n. 145. Filliuc. tom. 33. c. 4. g. 8. & alij) probatur: quia tunc læsus est non tantum in re ipsa; sed etiam in fructibus; restitutio autem fit in eo, quo quis læsus est. Secunda pars (quam cum Pirhing n. 73. tenent Molin. & Less.) quia sic læsus est solum in eo, quod defuit ex justo pretio; & in fructibus respondentibus quantitati pretij, quod defuerat; restitutio autem fit in eo, in quo est læsio, non in alio. Ergo. Tertia pars (quam tenet Wadingus cit. contra Molin. Less. & Pirhing) probatur ex L. Patri, ff. de Minoribus, ubi hoc a-

perte statuitur. Si minori pretio (inquit lex) quam oportuit, vendidit adolescens, emptor juberi debet, prædia cum fructibus (loquitur de jam perceptis, ut habetur paulò ante) restituere; juvenis autem eam ex pretio reddere, quatenus ex ea pecunia locupletior est. Et ita etiam tenent communiter Doctores utriusque juris, ut videri potest apud Wadingum cit.

Dices. 1. Emptor in eo casu fuit verè Dominus empti; ergo verè fecit fructus suos, quos interim percepit; ergo injustè jubetur eos restituere. R. N. ult. conseq. quia etiam fuit dominus rei, & tamen non est injustum, quòd jubeatur eam restituere. Deinde dici potest, fuisse dominum dominio debili, & revocabili; non firmo.

2730.

Dices 2. ideo, cum jubetur restituere rem, nihil injustum jubetur, quia pro vicissim illi redditur pretium; sed pro fructibus nihil redditur; ergo. Resp. dist. ma. si id Judex faciat, ex jurisdictione propria, C. si auctoritate legis, N. causalem. Nam tota ratio justij præcepti tunc est auctoritas juris, non rei compensatio per pretium; hinc C. min. dist. conseq. ergo cum jubetur ex jurisdictione propria Judicis, fructus reddere, injustum jubetur, trans. cum auctoritate juris. N. conseq.

2731.

Hinc nota, quòd sicut jus sine ulla injustitia potest præscribere certam solennitatem in alienatione rerum, Minoris, vel Ecclesiæ, qua non servata emptor teneatur rem reddere cum fructibus perceptis; ita etiam possit sine ulla injustitia permittere, ut earum dominium transferatur servatis solennitatibus, fructusque ex illis percipiat, ac retineat, donec Minor se læsum sentiens per Judicem eos repetat. Sic Layman, & Lessius nobis contrarij fatentur, quòd possit quis hæreditatem consequi ex testamento minus solenni, eamque retinere, ac fructus inde percipere, donec eam hæres ab intestato cum fructibus per Judicem repetat.

Ne autem propter hæc quis terreatur à contractibus cum Ecclesia, vel Minore celebrandis, metu restitutionis etiam fructuum; L. quod si Minor, §. 1. ff. de Minoribus cautum est, ut non semper concedatur, sed omnia ad bonum, & æquum redigantur. Hinc si fructus ab emptore, bona fide percepti, non amplius extant; nec

2732.

nec

nec ex iis emptor factus est ditior, ad eorum restitutionem Minori non tenetur; secundo, si expensas fecit, & hæc compensari ipsi debent cum laboris æstimatione, ut dixi alibi; imò etiam, si damnum grave passus esset, quòd interim pecuniã suã caruerit.

Quarta pars etiam probatur: quia nulla lex datur, jubens restitui omnes fructus in eo casu. Nam lex, citata per adversarios, loquitur solum de læsione *ex inæqualitate contractus, & pretij*. Ubi etiam nos concedimus juxta quantitatem pretij, quòd defecit, restituendos esse fructus interim perceptos. Ratio autem majoris probabilitatis est in eo, quòd restitutio non datur, nisi ad ea, in quibus est læsio; sed læsio est tantum in fructibus, qui respondent pretio, quòd defuit; nam reliquos fructus, & rem compensat datum pretium; ergo.

§. III.

Qualiter servari debeat æqualitas dati, & accepti, concessa læso restitutione in integrum?

2733.

Quæstio est, an, cum sit restitutio in integrum, & v. g. emptor Minori fundum reddere debet, Minor vicissim, præter pretium, emptori etiam debeat solvere *expensas* necessarias, & utiles cum æstimatione laboris, consideratas secundum se, & absolutè; an verò cum respectu ad meliorationem, quæ inest rei, dum restituitur? Resp. vel valor meliorationis, tempore restitutionis faciendæ, est minor valore expensarum, vel major? si minor? sufficit solvi valorem meliorationis; si major? sufficit solvere æstimationem expensarum, & laboris. Primum habetur in *L. fundo, 38. ff. de rei vindic. gloss. ibi: V. plus pretio*; Abb. in *c. 1. h. t. num. 4.* Molin. *D. 375.* & ratio est, quia aliàs restituendus de novo læderetur; & emptor sibi imputare debet, quòd fecerit majores expensas, quàm ostendat fructus. Secundum habetur *cap. 1. h. t.* ubi dicitur, quòd ei, contra quem petitur restitutio, refundi debeant *sumptus bona fide facti*; non autem *meliorationes*. Et ratio est, quia melioratio rei est accessoria ipsi rei: ideoque re restituta, & ipsa restitui debet,

Tom. I.

modò indemnis servetur alter, reddendo illi valorem expensarum laboris &c. Layman *in cit. c. 1. n. 7. h. t.*

Hæc responsio procedit etiam in alijs restitutionibus, quæ v. g. fiunt per rescissionem alienationis ob læsionem ultra dimidium in justo pretio, etiam ab eo, qui dominium utile tantum habet in re, quam melioravit, quales sunt Vasallus, emphyteuta, fideicommissarius &c. Molin. *D. 365.* Excipe tamen, si ex consuetudine recepta in aliqua provincia, melioramenta secundum valorem, quem habent tempore restitutionis, solvantur, & restituantur, sive is major, sive minor sit valore expensarum, & æstimationis laborum.

ARTICULUS XI.

Quis sit effectus restitutionis in integrum?

Resp. quòd, cum minor, vel Ecclesia restituitur, etiam iis, contra quos restituantur, reponantur in pristinum statum, *L. ergo, 22. §. sicut, ff. de minorib.* Hinc si ob læsionem in venditione restituantur contra emptorem, reddere debent pretium emptionis, quatenus probatur verum in utilitatem læsi, qui restituitur, *L. pradiorum, 10. C. de prædijs minor.* & expensas omnes necessarias, ac utiles ab emptore in rem emptam bona fide factas, una cum laboris æstimatione, ac melioramentis, *c. fin. h. tit. L. intra, 99. junct. gloss. V. expensas, ff. minorib.* secus est de expensis voluptatis causã factis; *L. sine 32. §. item respondit, ff. de administr. Tut.* Nec is, contra quem restitutio facta est, prius tenetur rem læso reddere, quàm sibi reddita sint hætenus enumerata Abbas *in cit. c. 1. n. 3.*

Præter hoc ad effectum restitutionis etiam pertinet, quòd pendente ejus iudicio, regulariter loquendo, nihil ab una, vel altera parte sit innovandum; donec res finita sit, *L. unica, C. de restit. in integrum postulata*; quòd intellige de restitutione *postulata*; sicut dictum *hoc num. de effectu restitutionis impetratæ*. Ex hoc sequitur, effectum *petite restitutionis* contra sententiam esse, quòd ejus executio suspendatur, nisi subsit malitia in detrimentum alterius *c. 6. h. t.* quamvis Barb. in *c. 1. h. t. n. 3.* velit, quòd restitutio pe-

M m m m

titã